

Hønefoss Jugendgårdene

Beliggenhet

Kulturmiljøet ligger i byens sentrum, ved Hønefossen og Hønefoss bru.

Nasjonale interesser

Kulturmiljøet er av nasjonal interesse på grunn av byens industrihistorie. Området formidler også denne historien gjennom områdets arkitektur i jugendstil.

Hønefoss er en av få byer i Norge som har mange bygninger i jugendstil. Flere godt bevarte bygårder gjør at området har opplevelsesverdier som et helhetlig jugendstilmiljø. Dette formidler også viktige deler av byens industrihistorie, blant annet gjennom jugendstilgavlene på utvidelsen av Hønefoss Brugs sliperi.

Beskrivelse

Jugendstilperioden falt sammen med etableringen av industri og oppgangstid i Hønefoss, noe som resulterte i at det ble bygd mange hus i jugendstil i byen. Allerede i 1850-årene ble det reist en rekke store bygårder på Sørsiden og i 1888 var det en mer eller mindre sammenhengende rekke store bygårder fra øverst i Stabells gate og nedover Storgata til Bloms gate. Etter den tid har Hønefoss sentrum bestått av to områder; Nordsida og Sørsida. Stabells gate ligger utenfor det rettlinja gatenettet som kommer fram på Hans Bergs oppmålings- og reguleringskart fra 1855-1856.

Underoffiser Hans Bergs rutenettplan fra 1855-56 ga retningslinjer for byens utvikling. Gatene ble gitt en bredde på hele 12,5 meter (20 alen) for å bidra til å hindre brannspredning. Hvert kvartal dekket et areal i underkant av 4 mål. Størrelsen var avstemt til en moderne bystruktur med sammenhengende forretningsgårder bygget i gatelinjen.

Det ble innført murtvang i norske byer i 1904. På Sørsida i Hønefoss ble dette praktisert. Her er flere store bygårder i jugendstil med en høy grad av autenticitet og høy arkitektonisk og kunstnerisk verdi. Bygningene viser variasjon innenfor stilperioden.

Faglige råd for forvaltning

Generelle råd

De etterfølgende faglige rådene skal bidra til å ivareta kulturhistoriske og arkitektoniske verdier i forvaltningen av kulturmiljøet.

Verneverdiene forutsettes ivaretatt av kommunen i deres plan- og byggesaksbehandling. Dette gjelder både hensyn til viktige enkeltbygg, kulturminner, grøntområder og kulturlag innenfor kulturmiljøet samt landskapsrelaterte og strukturelle sammenhenger.

Områdenivå

- I tilstøtende randområder skal nye tiltak ikke redusere opplevels- eller bruksverdien knyttet til det historiske bymiljøet.
- I området skal historiske bygningshøyder og gesimshøyder være førende for eventuelle nybygg. Den historiske bebyggelsens karakteristiske volum med skala og proporsjoner, samt plassering av bygninger skal videreføres ved nye tiltak.
- Eiendoms- og tomtestruktur skal gi føringer for den prinsipielle bebyggelsesstrukturen.
- Gater og smug skal ikke bygges igjen da dette vil forringe området historiske karakter og lesbarhet.
- Bebyggelsesmønsteret, torgene, og gatestrukturen er en viktig del av områdets historie og skal bevares og videreføres.

Bygningsnivå

- Ved vedlikehold og utbedring skal kulturhistoriske og arkitektoniske verdier som knytter seg til de historiske byggenes detaljer bevares, derav material- og fargebruk, dør- og vindusutforming og øvrige bygningsdetaljer bevares. Originale bygningsdeler skal bevares, dersom disse er tapt skal de rekonstrueres etter historiske forbilder.
- Der det er gjennomført uheldige tiltak som har svekket kulturmiljøets verdi, egenart og integritet, kan det gjennomføres byreparasjon, tilbakeføring og gjenoppbygging av bygninger som viderefører den lokale, historiske byggeskikken og ivaretar miljøets egenart.
- Den historiske fargepaletten skal videreføres, eventuelt tilbakeføres på dokumentert grunnlag.

Møbleringsnivå

- Eksisterende gatebelegg, gatemøblering og elementer som er karakteristiske for området skal bevares eller tilbakeføres. Utbedring skal skje ved bruk av tradisjonelle materialer og teknikker.
- Nytt gatebelegg, gatemøblering og elementer som innføres i området skal utformes i henhold til historisk forbilde som samsvarer med områdets stedegne karakter.
- Tekniske innretninger, herunder også skilt og reklame, skal gis en diskret utforming og ha en plassering, materialbruk og fargevalg som harmonerer med områdets karakter.
- Eksisterende logoer og skilt av kulturhistorisk betydning skal sikres. Nye skilt skal utformes med utgangspunkt i områdets historie.
- Hageareal og verdifulle trær skal bevares.